

Οι δια Χριστόν σαλοί διδάσκουν και καλούν στην αυθεντική αγάπη

Ορθοδοξία / Ηθική

αρχιμ. Παύλος Παπαδόπουλος

Η μελέτη του αρχιμ. Παύλου Παπαδόπουλου βρίσκεται πλέον στο σημείο, όπου εξετάζεται (προηγούμενο άρθρο: <https://www.remptousia.gr/?p=58114>) ο ιδιαίρων τρόπος της διδασκαλίας των διά Χριστόν σαλών. Συγκεκριμένα, είδαμε ότι ο τρόπος ζωής τους καλεί διαρκώς τους πιστούς στην αναζήτηση της αυθεντικής αγάπης που θέλει ο Θεός. Στη σημερινή δημοσίευση παρουσιάζονται συγκεκριμένα παραδείγματα από την ξεχωριστή αυτή Ποιμαντική.

Κανένας απ' αυτούς τους «πιστούς» δεν είχε μέσα του φόβο Θεού, ή λίγη συμπόνια ή συμπάθεια προς τον «άρρωστο» αδελφό του, η πέτρινη καρδιά του δεν είχε έλεος, ούτε αγάπη. Όλοι τόν κρίνανε ως τρελό αμέσως, χωρίς δεύτερη σκέψη[1]. Ήθελε, λοιπόν, ο Συμεών να τους δημιουργήσει λίγους προβληματισμούς, μήπως αναρωτηθούν για την στάση τους απέναντι στην ευχαριστιακή εκκλησιολογία, μήπως συνειδητοποιήσουν ότι αυτός ο λαός τιμά το Θεό με τα χείλη ενώ η καρδιά του απέχει πολύ μακριά απ' Αυτόν. Ήθελε να δείξει μ' αυτόν τον τρόπο ο σαλός μια αλήθεια, ότι όποιος αγαπά τον Χριστό που είναι «τὰ πάντα ἐν πᾶσι»[2] αγαπάει τους πάντες και τα πάντα, αγαπά όλους τους ανθρώπους, καλούς και κακούς, ευγενείς και ταραχοποιούς, σοβαρούς και σαλούς, μεγάλους και μικρούς, καταξιωμένους και άσημους. Τους περιβάλλει όλους με την προσευχή του, τους έχει στην καρδιά του και «καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκει»[3] για την σωτηρία τους.

Βλέπουμε χαρακτηριστικά, τον άγιο Συμεών, ότι ιδιαίτέρως συναναστρεφόταν τους περιθωριοποιημένους από την κοινωνία, τους ανυπόληπτους και τους απόβλητους. Επισκεπτόταν τις πόρνες και κάποιες απ' αυτές τις αποκαλούσε «φίλες του»[4].

Ο δια Χριστόν σαλός άγιος μπορεί ακόμη να φτάσει στο σημείο να καταλύει κάθε ηθική και κοινωνική ευπρέπεια, αφού φίλοι του σαλού είναι οι αμαρτωλές γυναίκες και οι παρίες.

Ο σαλός Ανδρέας, ακόμη, ταυτιζόταν με τους φτωχούς, με τους ταλαίπωρους, και τους βασανισμένους, και προσευχόταν για όσους βρίσκονταν σε κινδύνους και

θλίψεις, σε αιχμαλωσίες και ανάγκες και για όλο τον κόσμο[5]. Επίσης, ο όσιος Νικόδημος ο Νέος (ο Βεροιεύς), ο δια Χριστόν σαλός περνούσε τις μέρες του με απόλυτη νηστεία και ό,τι εξοικονομούσε το μοίραζε στους φτωχούς και στις πόρνες, που προσπαθούσε να τις αποσπάσει από την αμαρτία. Μία μέρα όμως οι φίλοι των πορνών εξοργισμένοι από την διαγωγή του αγίου, και επειδή ο άγιος χαλούσε τα αμαρτωλά σχέδιά τους, επιτέθηκαν εναντίον του και τον μαχαίρωσαν θανάσιμα[6].

Ο ρόλος των σαλών ασκητών είναι η μετατροπή των «καθιερωμένων», όταν αυτά κατανοούν κενό γράμμα μιας «φορμαλιστικής» ηθικής και ενός κοινωνικού «ευπρεπισμού»[7]. Η ρωσική αγιολογία, πολύ πλούσια για τους σαλούς αγίους, ιδίως μετά τον 16^ο αιώνα, μας δίνει δύο παραδείγματα αυτής της συμπεριφοράς τους. Το πρώτο προέρχεται από τη βιογραφία της αγίας Πελαγίας[8] († 1884), σύμφωνα με την οποία η Πελαγία δε δίστασε να χαστουκίσει τον επίσκοπο της περιφέρειας, ο οποίος πήγαινε στο μοναστήρι με τη μυστική πρόθεση να καθαιρέσει την ηγουμένη και στη θέση της να τοποθετήσει κάποια άλλη μοναχή της αρεσκείας του. Τελικά η Ι. Σύνοδος δικαίωσε την Πελαγία και μετέθεσε τον επίσκοπο.

Και το δεύτερο παράδειγμα αναφέρεται στον «Υυροdiv» του Ρσκον Νικολό[9], ο οποίος έσωσε τους συμπολίτες του από την οργή του τσάρου Ιβάν του Τρομερού (1570). Αφού κατέκτησε την πόλη ο τσάρος, ήθελε να εκδικηθεί με αντίποινα. Αλλά, όταν βγήκε από την εκκλησία, όπου είχε λάβει μέρος στη λειτουργία, ο «Υυροdiv» Νικολό του προσέφερε ένα κομμάτι ωμό κρέας. Η απάντηση του βασιλιά ήταν: «Είμαι Χριστιανός και δεν τρώγω κρέας τη Σαρακοστή». Και σ' αυτό ο Νικολό απάντησε: «Αλλά το αίμα των Χριστιανών το πίνεις!».

Επίσης, ο ρόλος των σαλών ήταν να επαναφέρουν αυτούς τους ανθρώπους πάλι μέσα στην κοινωνική ζωή της Εκκλησίας διά της αυθεντικής προσευχής και της άσκησης. Εδώ πλέον αποδεικνύεται η ασκητική πλευρά της εκκλησιολογίας τους. Γι' αυτό οι σαλοί έσπρωχναν τους ανθρώπους να αποκτήσουν τις αρετές με την εφαρμογή της ασκητικής της σταυρικής αγάπης, διότι όντως «δεν υπάρχει σωτηρία δίχως σταυρό»[10]. Δεν γίνεται να απουσιάζει ο Σταυρός από την συνείδηση των πιστών, δεν γίνεται λατρεία χωρίς κάθαρση. Μ' αυτήν την έννοια καθίσταται η άσκηση μυστήριο-μαρτύριο που είναι η ίδια η σαρκωμένη αγάπη, η οποία φαίνεται στα πρόσωπα των σαλών που μέχρι τέλους προσέφεραν δωρεάν αγάπη κάτω από την μάσκα της σαλότητας.

Γίνεται σαφές λοιπόν, ότι ο εμπαιγμός του κόσμου από τους «σαλούς» αγίους δεν αποτελούσε απόρροια υψηλοφροσύνης και αισθήματος υπεροχής τους έναντι του κόσμου. Αντιθέτως ήταν έκφραση βαθύτατου βιώματος αγάπης προς τον κόσμο

και συγχρόνως οδύνης για την αλλοτρίωση του ανθρώπου, ο οποίος θυσίαζε την πηγασιότητα της συμπεριφοράς του και την ελευθερία της βούλησής του για την αποδοχή τυποποιημένων και πολλές φορές άκαμπτων σχημάτων εξωτερικής συμπεριφοράς, τα οποία ικανοποιούν μεν την πεπερασμένη αίσθηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, αλλά συχνά τον απομακρύνουν από την επικοινωνία με τον Θεό[11].

Οι δια Χριστόν σαλοί ασκούν μία ιδιόμορφη ποιμαντική στους συνανθρώπους τους, δεν είναι οι θεσμικοί ποιμένες τους, αλλά είναι οι «αυτόκλητοι» χαρισματικοί ποιμένες των ανθρώπων και δι' αυτής της αρμοδιότητας-ιδιότητας κινούνται μέσα στον κοινωνικό και εκκλησιαστικό χώρο.

[Συνεχίζεται]

[1] «Ὁ πνευματικός ἀνακρίνει μὲν τὰ πάντα, αὐτός δέ ὑπ' οὐδενός ἀνακρίνεται» (Α' Κορ. 2, 15). Ο χαριτωμένος είναι μια κατάσταση που πρώτιστα αναφέρεται στον εσωτερικό «τῆς καρδίας ἄνθρωπο, ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πνεύματος, ὃ ἔστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελής», (Α' Πέτρ. 3, 3 — 4). Σχολιάζει η Τατιάνα Γκορίτσεβα: «Ένας ἄνθρωπος μπορεῖ νά γίνει ἀντικείμενο μελέτης καί ἐξετάσεων. Μπορεῖς νά τόν μελετήσεις, νά μάθεις πολλά ἀπ' αὐτόν... Κανείς ὅμως δέν μπορεῖ νά κρίνει ἕναν Ἅγιο... (διότι) Ἁγιότητα σημαίνει κατ' ἐξοχήν ἐσωτερικότητα». Βλ. ΓΚΟΡΙΤΣΕΒΑ Τ., «Η τρέλλα νά εἶσαι Χριστιανός», Freiburg, 1985, σ. 37.

[2] Κολ. 3, 11.

[3] «Τι καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νῆ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἀδελφοί, ἦν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν», Α' Κορ. 15, 30-31.

[4] ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ, Ὁ Ἅγιος Συμεὼν ὁ διὰ Χριστόν σαλός, PG 93, 1725C.

[5] «Ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, Τριάς ἡ ζωοποιὸς καὶ ὁμοούσιος, παρακαλοῦμέν σε οἱ πένητες, καὶ ξένοι, καὶ πτωχοὶ, καὶ γυμνοὶ καὶ μὴ ἔχοντες τὴν κεφαλὴν ποῦ κλῖναι· πρόσδεξαι τὴν ἱκετηρίαν ἡμῶν τῶν ταπεινῶν...». ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ πρεσβ. Κωνστ/πόλεως, Βίος ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ διὰ Χριστόν σαλοῦ, PG 111, 885B.

[6] Βλ. ΦΙΛΟΘΕΟΥ Κωνσταντινουπόλεως του Κοκκίνου, *Αγιολογικά Έργα Α΄*, έκδ. Δ. Τσάμη, Θεσσαλονικεῖς Ἅγιοι, Κέντρο Βυζαντινῶν Ερευνῶν, Θεσσαλονίκη 1985, σ.

[7] Βλ. BENZ E., «Heilige Narrheit», *Periodico Kyrios* 3, 1938, p. 42.

[8] Βλ. ΠΕΤΡΙΔΗ ΙΚ., *Εμπαίζοντες «Ημείς μωροί διά Χριστόν...»*, ο.π., σ. 39.

[9] Βλ. ΠΕΤΡΙΔΗ ΙΚ., *Εμπαίζοντες «Ημείς μωροί διά Χριστόν...»*, ο.π., σ. 49.

[10] Βλ. ΖΗΖΙΟΥΛΑ Ι., *Θεία Ευχαριστία και Εκκλησία, Το μυστήριο της θείας ευχαριστίας*, σ. 41.

[11] Βλ. ΜΠΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΣΤ., «Το μαρτύριον της σαλότητος», ο. π., σ. 368.

<http://bit.ly/1dmgnvO>